

Η ΕΛΛΗΝΟΤΣΕΧΟΣΛΑΒΑΚΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ

(13 'Ιουνίου — 7 'Ιουλίου)

Στις 7 'Ιουλίου ἔληξαν οἱ ἐργασίες τῆς Ἑλληνοτσεχοσλαβακικῆς Συνάντησης Ἐπιστημονικοῦ Σηπλιαολογικοῦ Περιεχομένου, πού εἶχε σκοπὸ τὴν ἐπὶ τόπου μελέτη καὶ λύση προβλημάτων, πού ἔχουν σχέση μετὰ τὰ σπήλαια.

Οἱ ἐργασίες ἀρχίσαν στίς 13 'Ιουνίου στὴν αἴθουσα διαλέξεων τοῦ ΠΓΕΤ, πού προσφέρθηκε εὐγενικά.

Τὴν ἑναρξὴ κήρυξε ἡ πρόεδρος τῆς Ε.Σ.Ε. κ. Ἄννα Πετροχειλίου, μετὰ ἀπὸ χαιρετισμὸ τῆς πρὸς τοὺς παρευρισκομένους ἐκ μέρους τῆς Ἑταιρίας.

Ἀκολούθησε χαιρετισμὸς τοῦ Γεωλόγου - Ὑδρολόγου κ. Ν. Παπάκη ἐκ μέρους τῆς Ἑταιρίας καὶ τέλος τοῦ δόκτορος κ. Αἰμ. Τσουφάλικ ἐκ μέρους τῆς τσεχοσλαβακικῆς ἀποστολῆς. Ἀκολούθησαν ὁμιλίαι καὶ προβολὲς διαφανειῶν.

Πρώτη ὁμιλήτρια ἦταν ἡ κ. Α. Πετροχειλίου μετὰ θέμα «Τὸ προϊστορικὸ σπήλαιο Ἀλεπότρυπα καὶ ὁ ὑπόγειος ποταμὸς Βλυγάδα ἢ Γλυφάδα, Διοῦ Λακωνίας».

Ἡ κ. Πετροχειλίου ἀναφέρθηκε στὴν σταδιακὴ ἐγκατάσταση ἀνθρώπου καὶ στὰ μέγχοι σήμερα ἀνακαλυφθέντα προϊστορικὰ εὐρήματα στὸ σπήλαιο «Ἀλεπότρυπα», ὅσα καὶ κρηνία ἀνθρώπων καὶ ζώων, ἐργαλεῖα λίθινα, κοκκάλινα καὶ μετὰλλινα, κοσμήματα λίθινα, ἀπὸ ὄστρακα καὶ τὰ τελευταῖα κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ ἀπὸ ἀσῆμι καὶ θραύσματα ἀγγείων μετὰ ἐγχρωμες ἐγχάραχτες ἢ ἀνάγλυφες διακοσμήσεις.

Ἀνέφερε ἐπίσης τὴ διαπίστωση ἐγκατάστασης ἐργαστηρίου πηλίνων ἀγγείων ἀπὸ πρωτογόνους ἀνθρώπους κοντὰ στὴν εἴσοδο, ὅπου βρεθῆκαν οἱ πλάκες, ὅπου ἔπλαθαν τὴν λάσπη καὶ ἄλλες μετὰστάχτες, πού ψήναν ἀπάνω σ' αὐτὲς τὰ ἀγγεῖα, ὅπως ἐπίσης καὶ τοὺς λάκκους πού ζυμώναν τὴν λάσπη γιὰ τὸν παραπάνω σκοπὸ.

Μετὰ ἀνέφερε τίς ἔρευνες πού ἔγιναν καὶ τὰ ἀποτελέσματά τους στὸν ὑπόγειο ποταμὸ «Γλυφάδα».

Τὴν διαπίστωση τῆς ροῆς τῶν ἰδάτων — ἀπὸ ποῦ προέρχονται καὶ ποῦ ἐκβάλλουν — τὴν αὐξομείωση τῆς στάθμης τῶν νερῶν του καὶ τὴν ταχύτητα ροῆς τους, τὴν αἰτία ὑπάρξεως τῶν σταλαγμιτῶν καὶ στύλων στὸν θυθὸ τοῦ νεροῦ, τὴν διαφορὰ σκληρότητας τῶν νερῶν σὲ διάφορα βάθη, τὴν ἀνακάλυψη λειψάνων προϊστορικῶν ζώων στὸ θυθὸ τῆς λίμνης, πρὸς τὸ ξηρὸ τμήμα, βοδιοῦ καὶ ἵπποποτάμου πρωτογόνων, καὶ τέλος τὴν διαπίστωση μετὰ ὑποβρύχια ἔρευνα τῆς ὑπαρξῆς καὶ ἄλλων θαλάμων πρὸς τὸ σημεῖο ἀπ' ὅπου προέρχονται τὰ νερὰ τοῦ ὑπογείου ποταμοῦ.

Ἀκολούθησε προβολὴ καλλιτεχνικῶν ἐγχρωμῶν διαφανειῶν τῶν παραπάνω σπηλαίων ἀπὸ τὸν κ. Ε. Ἡλιόπουλο, πού δείχναν, ὅσο εἶναι δυνατὸ τὴν ἀμορφία καὶ τὸ μεγαλεῖο τῶν σπηλαίων.

Δεύτερος ὁμιλητὴς ἦταν ὁ Δρ Αἰμ. Τσουφάλικ, Γεωλόγος, Ἀνθρωπολόγος, Παθιάτρος μετὰ θέμα «Τὸ Κάρσι τῆς Μοραβίας». Ὁ κ. Τσουφάλικ ἀνέπτυξε μετὰ κάθε λεπτομέρεια τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ σημεῖα καὶ τὴν ἐξέλιξη τῶν κροστικῶν φαινομένων τῆς Μοραβίας (σπήλαια) καὶ προσέβαλλε φωτεινὲς διαφάνειες ἀπὸ τὰ σπήλαια Πούνκβα καὶ Ματσόχα.

Τὴν δευτέρη ἡμέρα πρῶτος ὁμιλητὴς ἦταν ὁ Δρ Αἰμ. Τσουφάλικ μετὰ θέμα «Ἱστορία τῆς Κεντρικῆς Μοραβίας». Καὶ σ' αὐτὴ τὴν ὁμιλία ὁ Δρ. Τσουφάλικ

ἀνέπτυξε μὲ κάθε λεπτομέρεια τὶς ἔρευνες καὶ ἀνακαλύψεις πὺ ἐπέτυχε ἢ προσπάθεια τῶν Τσέχων σπηλαιολόγων σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ. Ὁ πλοῦτος τῶν εὐρημάτων πὺ ἦταν σχετικὰ μὲ τὸν πρωτόγονο ἄνθρωπο βοήθησε πολὺ στὴν μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου. Τὸ Μουσεῖο τῆς Μοραβίας ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ ὑπερηφανεῖται γι' αὐτὴ τὴν συλλογὴ.

Δεύτερος ὁμιλητὴς ἦταν ὁ κ. Ὀττο Ἄντρουσεκ, πρόεδρος τῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Μοραβίας καὶ Διευθυντὴς τοῦ σπηλαιολογικοῦ τμήματος τοῦ Μουσείου τῆς Μοραβίας, μὲ θέμα «Τὸ μνημεῖο τῆς ἐποχῆς τοῦ Χάλστατ στὸ σπήλαιο τοῦ Μπίτσι Σκάλα». Ἡ ὁμιλία του ἀναφερόταν στὰ ἄφθονα εὐρήματα προϊστορικοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐποχῆς τοῦ Χάλστατ πὺ βρεθῆκαν στὸ σπήλαιο αὐτό. Μὲ βάση τὰ εὐρήματα καὶ τὴν τοποθέτησή τους ἀναπαραστάθηκαν οἱ σκηνές τῆς ταφῆς ἐνὸς ἀρχηγοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης σὲ πίνακα ζωγραφικῆς πὺ προέβαλλε τὴν φωτογραφία του κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ὁμιλίας του ὁ κ. Ἄντρουσεκ.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ οἱ ἀκροαταὶ μπόρέσαν νὰ κατατοπιστοῦν ἀπόλυτα στὸ τί εἶχε διαδραματισθεῖ στὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ σπηλαίου.

Τρίτη ὁμιλήτρια ἦ κ. Ἄννα Πετροχείλου μὲ θέμα: «Τὸ σπήλαιο Περάματος τῶν Ἰωαννίνων».

Ἡ κ. Πετροχείλου ἀνέπτυξε ὅτι εἶναι γνωστὸ μέχρι σήμερα σχετικὰ μὲ τὸ σπήλαιο καὶ τόνισε τὴν ἀνακάλυψη μέσα σ' αὐτό, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἑλλάδα, δοντιῶν καὶ ὀστέων σπηλαιῶν ἀρκούδας. Ἀκολούθησε προβολὴ ἐγχρωμῶν διαφανειῶν τοῦ κ. Σ. Μελετζῆ, μὲ τὶς ὁποῖες οἱ παρευρισκόμενοι μπόρέσαν νὰ θαυμάσουν τὸς σπάνιους φυσικὰς θησαυροὺς αὐτοῦ τοῦ σπηλαίου.

Ἡ τρίτη μέρα διατέθηκε γιὰ τὸν τελικὸ καταρτισμὸ τοῦ προγράμματος ἐρευνητῶν καὶ μελετῶν ἐπὶ τόπου, ἀπὸ τὴν ἐξουσιοδοτημένη ἐπιτροπὴ τῆς ΕΣΕ πὺ ἀποτελέσθηκε ἀπὸ τὴν προέδρου κ. Α. Πετροχείλου, τὸν Εἰδ. Γραμματέα κ. Α. Πάγκαλο, τὸν Ταμία κ. Α. Γερομητσο καὶ τὸν Γεωλόγο κ. Ν. Πατάκη καθὼς καὶ τοὺς Τσέχους συναδέλφους κ. κ. Αἴμ. Τσοῦφαλι, ἀρχηγὸ τῆς ἀποστολῆς, Ο. Ὀντρούσεκ, τὸν μηχανικὸ ὑδρολόγο Μιροσλάβ Κάλα καὶ τὸν ἰχθυολόγο καθ. Στατισλάβ Βοντίνσι.

Τὸ πρόγραμμα καταρτίσθηκε ὡς ἐξῆς:

1) Ἀπὸ 17—20 Ἰουνίου: Σπήλαια Μάνης, γιὰ τὴν μελέτη τοῦ σπηλαίου Ἀλεπότρυπα ἀπὸ προϊστορικὴ πλευρὰ, τὴν ὑδρογεωλογικὴ μελέτη καὶ τὴν συνέχιση τῆς ἐξερεύνησης τοῦ ὑπογείου ποταμοῦ Γλυφάδα καὶ βιοσπηλαιολογικὲς ἔρευνες τῶν ἰδῶ σπηλαίων Διροῦ.

2) Ἀπὸ 21—24 Ἰουνίου, Κεφαλληνία: Κατάβαση στὸ βαθύτερο δάραθρο Κεφαλληνίας, «Ἄγ. Ἐλεούσα», (πρώτη κατάβαση) καὶ σπηλαιολογικὲς ἔρευνες στὴν περιοχὴ Σάμης.

3) Ἀπὸ 25—28 Ἰουνίου: Ἐξερεύνηση, Χαρτογράφηση, Γεωλογικὴ καὶ Ὑδρολογικὴ μελέτη τοῦ ὑπογείου ποταμοῦ «Σπήλαιο τῶν Λιμνῶν», Καστριῶν, Κάτω Κλειτορίας, Καλαβρυτῶν.

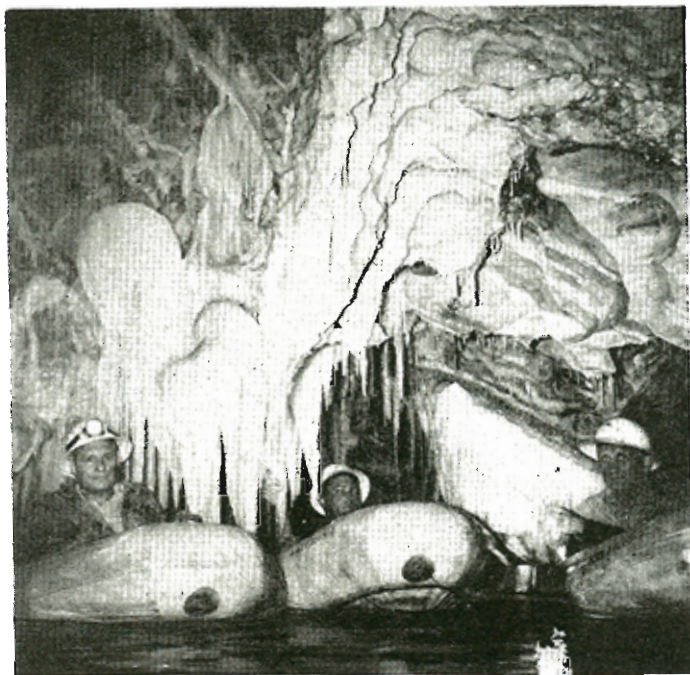
4) Ἀπὸ 28 Ἰουνίου — 2 Ἰουλίου: Ὑδρογεωσπηλαιολογικὲς ἔρευνες στὶς Καταβόθρες Πελοποννήσου.

Ἡ γενικὴ ἀρχηγία ἀνατέθηκε στὴν κ. Ἄννα Πετροχείλου. Εἰδικὰ στὶς Καταβόθρες Πελοποννήσου ἀνατέθηκε στὸν κ. Ν. Πατάκη, πὺ ἔχει εἰδικὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὶς ὑδρογεωλογικὲς ἔρευνες τῆς περιοχῆς.

Στὸ σπήλαιο Ἀλεπότρυπα μελετηθῆκαν οἱ συνθῆκες διαβίωσης τῶν ἀνθρώπων πὺ ἐγκαταστάθηκαν σ' αὐτὸ σταδιακὰ —κατὰ τὸν κ. Τσοφάλικ— μεταξὺ νεωτέρας παλαιολιθικῆς καὶ νεολιθικῆς ἐποχῆς. Μελετηθῆκαν ἐπίσης τὰ εὐρήματα πὺ φυλάσσονται στὸ Κοινοτικὸ κατάστημα Πύργου Διροῦ.

Ὁ κ. Τσοῦφαλις ἐξέφρασε τὴν γνώμη πὸς τὸ σπήλαιον Ἀλεπόρουπα ἔχει ἀνάγκη ἰδιαίτερης καὶ ἐκτεταμένης μελέτης καὶ ἐρευνας μὲ ἀνισοκαφές. Ἐλπίζει πὸς θὰ ἔρθουν στὸ φῶς πολλὰ καὶ ἀξιόλογα εὐρήματα πού θὰ βοηθήσουν στὴν μελέτη τῆς ἱστορίας τῆς περιοχῆς. Συνεχάρη ἰδιαίτερα τὴν κ. Πετροχείλου, γιατί μὲ τὴν ἐπίβλεψί της κατορθώθηκε ὕστερα ἀπὸ τόσες ἐργασίες πού ἔγιναν στὸ σπήλαιον κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τουριστικῆς διευθέτησός του νὰ μείνουν ἀνεπαφραῖ ὄλοι οἱ χῶροι, πράμα πού θὰ βοηθήσῃ πολὺ τὸν μελετητὴ, πού θ' ἀσχοληθῇ μ' αὐτό.

Στὸ σπήλαιον «Γλυφάδα» σύμφωνα μὲ τὶς ὑποβορῆσιες ἐρευνες πού ἔγιναν στὶς ἀρχὲς Ἀπριλίου ἀπὸ τὴν κ. Ἄννα Πετροχείλου καὶ τὸν Ἀμερικανὸν κ. Λαυτὸ Λαβελί, ὅπου διαπιστώθηκε ἡ ὕπαρξις καὶ ἄλλων θαλάμων πρὸς τὶς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ, ἀνακαλυφθῆκαν ὕστερα ἀπὸ τεχνικὴ διάνοιξις διαβάσεων καὶ χαρτογραφήθησαν πέντε νέες λμναῖες αἰθουσες μὲ θαυμάσιον κατάλευκον διάκοσμον. Πα-

Ἐξερεύνησις τοῦ νέου τμήματος τῆς Γλυφάδας

Φωτ. Ἄννας Πετροχείλου

ράλληλα διαπιστώθηκε ἡ ὕπαρξις καὶ ἄλλων θαλάμων —πάντα πρὸς τὶς πηγὰς τοῦ ὑπογείου ποταμοῦ— ἀλλὰ χρειάζονταν ἀποτελεσματικώτερα μέσα διάνοιξις διαβάσεων (ἐκκρηκτικὰς ὕλες), πού εἶναι ἀδύνατον νὰ διατεθοῦν πρὸς τὸ παρόν.

Λόγω τῆς κατεβασμένης στάθμης τῶν νερῶν τοῦ σπηλαίου, κατώρθωσαν ἐπίσης οἱ σπηλαιολόγοι νὰ εἰσχωρήσουν σὲ περισσότερον ἀπὸ τὸ γνωστὸ μέχρι σήμερον μῆκος τοῦ τρίτου πλκκάμου του, ὅπου διοχετεύονται τὰ νερὰ σὲ διαβάσεις μὲ χαμηλὰς ὀροφάς, ἄγνωστες πρὸς τὸ παρόν, γιὰ νὰ ἐκβάλουν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα στὴν θάλασσα.

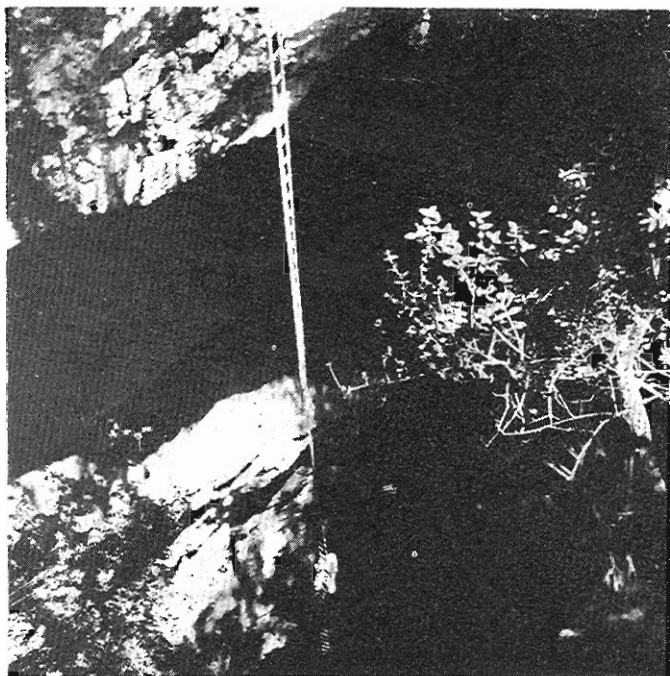
Ὅπως εἶναι γνωστὸ ἓνα τμήμα τῶν νερῶν διοχετεύεται σὲ δεῦτερον πλόκαμον, σὲ διαβάσεις μὲ χαμηλὰς ἐπίσης ὀροφάς, στὴν ἀρχὴ τοῦ ξεροῦ τμήματος, πού, δ-

πως διαπιστώθηκε ύστερα από ιχνοθέτηση με φλουροεσίνη το 1958 από τον Ι. Πετροχείλο, εκβάλλει 23 μ. δεξιότερα από την παλιή είσοδό του.

Το παραπάνω τμήμα, πν αναφέραμε ήταν άγνωστο μέχρι το 1962 και ανακαλύφθηκε, ύστερα από τεχνητή διάνοιξη διάβασης από την κ. Α. Πετροχείλου. Προβλέπεται μελλοντικά ιχνοθέτηση και σ' αυτό το τμήμα, για τη διαπίστωση και άλλης ή άλλων εκβολών.

Παράλληλα έγινε βιοσπηλαιολογική μελέτη τόσο στα ξηρά τμήματα, όσο και στα νερά του υπογείου ποταμού για την διαπίστωση ζωντανών οργανισμών μέσα σ' αυτό.

Το κλιμάκιο της ΕΣΕ που πήρε μέρος στην παραπάνω αποστολή αποτελέσθηκε από την κ. Α. Πετροχείλου, και τους κ.κ. Α. Γερομητσο και Κ. Βερδενισάνο.

Κατάβασις στο βάραθρο α'Αγ. 'Ελεούσα»

Φωτ. 'Αννας Πετροχείλου

Το κλιμάκιο των Τσέχων άπετελείτο από τους κ. κ. Αίμ. Τσούφαλικ, Ο. 'Οντροουσεκ, Μίρ. Κάλα, Στ. Βοντίνσκι.

Τήν έξερευνήσι των νέων τμημάτων ανέλαβεν ή κ. Α. Πετροχείλου και οί κ. κ. Αίμ. Τσούφαλικ, Ο. 'Οντροουσεκ, Μ. Κάλα και Κ. Βερδενισάνος. Τήν βιοσπηλαιολογική ανέλαβε ό ιχθυολόγος Σ. Βοντίνσκι. Τους παραπάνω έρευνητές βοηθήσαν οί υπόλοιποι.

Στο Βάραθρο «Αγ. 'Ελεούση», Σάμης πραγματοποιήθηκε —για πρώτη φορά— κατάβαση μέχρι τέλους με κατακόρυφο βάθος 75 μ., που τα τέσσερα μέτρα —σέ δυο σημεία, τα βαθύτερα— καλύπτονται από νερό.

'Έγινε ή χαρτογράφηση του βαράθρου και δειγματοληψία του νερού για χημική ανάλυση. 'Επίσης έγιναν γεωλογικές μελέτες στην γύρο περιοχή και παρα-

τηρήσεις στα βάραθρα «'Αγ. Θεόδωρου» και «Ζερβάτη», που και τα δυο στα βαθύτερά τους σημεία διατηρούν νερά, για να διαπιστωθή ή υδρολογική σχέση μεταξύ τους.

Σημειώνουμε πώς το βάραθρο «'Αγ. 'Ελεούσα» προσεισμηκά είχε βάθος 50 μ. 'Από έλλειψη τεχνικών μέσων (σκάλες, σκοινιά) άνεβλήθη τότε μια κατάβαση σ' αυτό από το ζεύγος Ι. και Α. Πετροχειλίου. 'Επληρώθη, αργότερα, μετά τους σεισμούς της Κεφαλληνίας, με έπαρκή κατά τους προηγούμενους τους ύπολογισμούς, μέσα, αφού είχε προηγηθή κατά την πρώτη επίσκεψη βυθομέτρηση.

Δυστυχώς, όμως, και πάλιν δέν έπετεύχθη ή κατάβαση, γιατί με πίζ σεισμικές δονήσεις τό σπήλαιο ύπέστη καθίζηση και καθώς ήταν φυσικό μεγάλωσε τό βάθος του, τόσο που να μήν είναι και πάλι έπαρκή τά τεχνικά μέσα που διέθετε ή ΕΣΕ.

Τό κλιμάκιο της ΕΣΕ για την Κεφαλληνία αποτελούνταν από τις κ. κ. Α. Πετροχειλίου, Α. Προβιαδάκη και Ι. Γκουρβέλου, τις δεσποινίδες Μ. Μινάρδου, Ν. Κανέλλη, Μ. 'Αθανασίου και τους κ. κ. Μπαρνιαν, Αίμ. Τσουφελικ, Ο. 'Οντρουσεκ, και Μ. Κάλα.

Τήν κατάβαση στην 'Αγ. 'Ελεούσα πραγματοποίησε ό δρ. Τσουφελικ. Τήν ασφάλιση άνέλαβαν ή κ. Α. Πετροχειλίου και οι κ. κ. Ο. 'Οντρουσεκ και Μ. Κάλα, την φωτογράφηση ό κ. Γ. Μπαρνιας και ή δις Ν. Κανέλλη.

Στό Σπήλαιο Δρογγοράτη, Σάμης, έγιναν παρατηρήσεις και έρενες και διαπιστώθηκε ή ύπαρξη και άλλων τμημάτων του σπηλαίου, που σήμερα είναι προσχωμένα με φερτά ύλικά.

'Ο δρ. Τσουφελικ, που είναι και μικροκλιματολόγος, απεφάνθη πώς στο σπήλαιο Δρογγοράτη, όπως έχει διαμορφωθή τουριστικά, προσφέρεται και για θεραπευτικούς σκοπούς έναντιόν του άσθματος και κατέληξε πώς «γενικά οι κλιματολογικές συνθήκες των σπηλαίων έχουν αυτή την θεραπευτική ικανότητα πρό παντός σε παιδιά. 'Η Δρογγοράτη, όμως, είναι ιδανικός τόπος γυ' αυτόν τόν σκοπό, με παραμονή του πάσχοντος 3—4 ώρες σε συνδυασμό με θέαμα ή μουσική».

Τό Σπήλαιο «Φυτίδι», Βλαχάτα, Σάμης ήταν μέχρι την ήμερα της έξερεινής της του σχεδόν άγνωστο. Μόνον ή είσοδός του ήταν γνωστή.

Κατά την έξερεινήσή του διαπιστώθηκε πώς τό σπήλαιο δέν έχει μεγάλη έκταση, ούτε έξαιρετικό διάκοσμο για να θεωρηθή τουριστικό. 'Η ανακάλυψη, όμως, σ' αυτό ίχνων ανθρώπων και ζώων, που άπαρτίζονταν από όστα, κοχλίες, λίθια εργαλεία και θραύσματα άγγείων έντοιχισμένα και άνακατεμμένα με φερτά ύλικά, προσερχόμενα από την είσοδο, παρουσίασε μεγάλο έπιστημονικό ένδιαφέρον.

Οι ειδικοί αποφάνθηκαν πώς τά εύρήματα που είναι δυνατόν να συλλεχθούν εύκολα θα έπρεπε να προστατευθούν για να μήν έξαφανισθούν από τους άνιδεους περιέρχους που παρηκολούθησαν τό συνεργείο, να μελετηθούν και να φωτογραφηθούν. Τέσσερις μέρες διατέθηκαν για την προσεκτική συλλογή τους, την χαρτογράφηση του σπηλαίου και την μελέτη της έξω του σπηλαίου και γύρω περιοχής.

Τά εύρήματα άνακωθήθηκαν στον Πρόεδρο της ΤΕΤ Κεφαλληνίας κ. Μ. Κοσμετάτο. Μετά από την μελέτη τους από ειδικούς θα έκτεθούν στο Μουσείο 'Αργοστολίου.

Νέες έρενες επιβάλλεται να γίνουν σύντομα από ειδικούς γιατί είναι βέβαιο πώς θα φέρουν σε φώς πολλά εύρήματα άνεκτίμητης έπιστημονικής άξιας, που ύπολογίζεται πώς θα καλύψουν όλόκληρο τμήμα του Μουσείου 'Αργοστολίου.

'Υπάρχει ή γνώμη πώς γραμμική έγχρωμη άναπαράσταση ζών πάνω σε πέτρα έξω από τό σπήλαιο είναι πρωτόγονη ζωγραφική. Για να έξακριβωθή αυτό

πρέπει νά γίνη ειδική μελέτη, ὅποτε ἂν ἀληθεύη θά εἶναι ἡ πρώτη ζωγραφική ἔργο πρωτογενόπου ἀνθρώπου, στόν ἑλληνικό χῶρο.

Τὸ συνεργεῖο πού ἀσχολήθηκε μέ τήν ἐξερεύνηση τοῦ σπηλαίου ἀπαρτίζονταν ἀπό τήν κ. Α. Πετροχειλο, τοὺς κ. κ. Αἴμ. Τσοῦφαλικ, Ο. Ὀντρουσεκ, Μ. Κάλα, Γ. Μπαρνιαῖ καί τήν δεσποινίδα Ν. Κανέλλη.

Ἡ πρώτη —σχετικά πρόχειρος— ἐκ τῶν ὑστέρων μελέτη τῶν εὐρημάτων ἀπέδωσε τὰ ἑξῆς πρῶτα συμπεράσματα:

Τὰ ἐργαλεῖα πού εὐρέθησαν, κατὰ τοὺς κ. κ. Αἴμ. Τσοῦφαλικ καί καθ.

Ἡ εἴσοδος τοῦ προϊστορικοῦ σπηλαίου Φυτίδι

Φωτ. Ἄννας Πετροχειλοῦ

Α. Πολιανόν, εἶναι νεωτέρας παλαιολιθικῆς ἐποχῆς δηλ. 25.000 ἐτῶν περίπου.

Τὰ ὄσ τ ἄ —κατὰ τὸν ὑψηγῆτὴν κ. Ι. Ὀντριαν— ἀνήκουν εἰς τὸ εἶδος ἔλαφρος (*ceruus elaphus*).

Ἡ βραχογραφία εἶναι αὐθεντική καί ἀνάγεται σὲ πολὺ παλαιὰ ἐποχή —κατὰ τὸν καθ. Α. Πουλιανόν.

Τὸ κλιμάκιο Κεφαλληνίας ἐπισκέφθηκε τὶς Καταβόθρες Ἀργοστολίου, πού τὰ νερά τῆς θάλασσης καταπίνονται ἀπ' αὐτὲς καί τὰ σημεῖα πού ἐκβάλλουν στὴν περιοχὴ Σάμης: Καραβόμυλον, Φρύδι, Ἄγ. Εὐφημία, ὅπως ἐπίσης καί πὸ διευθετημένο σπηλαιόβαράθρο μέ λίμνη «Μελισσάνη» Σάμης.

Κατὰ τὴν σύντομη παραμονὴ τοῦ κλιμακίου στὸ Ἀργοστόλι, ὁ δρ. Τσοῦφαλικ, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν πρόεδρο τῆς ΤΕΤ κ. Μ. Κοσμετάτο, ἐπισκέφθηκε τὸ νοσοκομεῖο τῶν παιδῶν κα' ἔδωσε τὴν γνώμη του —ἴσου τοῦ ζητήθηκε— εἰδικὰ σὲ παθήσεις σοβαρῆς μορφῆς. Ἡ ΤΕΤ Κεφαλληνίας, διὰ τοῦ προέδρου τῆς κ. Μ.

Κοσμετάτου συνέβαλλε για την άνετη διαμονή των ξένων στο νησί της. Ἡ ΕΣΕ και από την παρούσα στήλη ἐκφράζει τις εὐχαριστίες της.

Τὸ Σ π ή λ α ι ο τ ῶ ν Λ ι μ ν ῶ ν, Καστριῶν Καλαβρύτων ἀπασχόλησε τοὺς σπηλαιολόγους τέσσερις μέρες.

Ἡ παραμονή σ' αὐτὸ τὴν πρώτη μέρα κράτησε 22 ὥρες χωρὶς ὕπνο και ἀνάπαυση. Οἱ σπηλαιολόγοι ἀντιμετώπισαν ἀφάνταστες δυσκολίες τόσο στὶς κλιμακω-

Τὸ βραχογράφημα ποὺ βρέθηκε στὸ Φυτίδι.

τὲς λίμνες, γιατί εἶχαν χαμηλώσει πολὺ τὰ νερά, ὅσο και στὰ σημεῖα ἀναρρέχησης στὸ ξηρὸ τμήμα.

Τὸ μῆκος τοῦ σπηλαίου ξεπερνᾷ τὰ 2.000 μ. Τὸ τμήμα τῶν λιμνῶν καταλαμβάνει τὴν μισὴ ἔκταση περίπου. Τὴν πρώτη μέρα χαρτογραφήθηκε ὁλόκληρο τὸ τελευταῖο ξηρὸ τμήμα τοῦ σπηλαίου. Ἡ ἐπόμενη μέρα διατέθηκε γιὰ ἀνάπαυση. Ἡ τρίτη μέρα διατέθηκε γιὰ τὴν χαρτογράφηση τοῦ ὑπολοίπου τμήματος, ποὺ κράτησε 13 ὥρες. Ἡ τετάρτη μέρα διατέθηκε γιὰ τὴν γεωυδρολογικὴ μελέτη τοῦ χώρου πάνω ἀπὸ τὸ σπήλαιο, τῶν καταβοθρῶν ποὺ βρίσκονται στὴν περιοχή «Κάμπος» σὲ ἀπόσταση 4 χμ. κατ' εὐθεία γραμμὴ ἀπὸ τὸ σπήλαιο σὲ ψηλότερο ἐπίπεδο και τῶν πηγῶν τοῦ Ἀροανείου ποταμοῦ, ποὺ βρίσκονται ἐπίσης σὲ ἀπόσταση 4 χμ. σὲ κατ' εὐθείαν γραμμὴ ἀπὸ τὸ σπήλαιο, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση και σὲ χαμηλότερο ἐπίπεδο.

Τὸ συνεργεῖο πού ἀσχολήθηκε μὲ τὸ «Σπήλαιο Λιμνῶν» ἀπαρτίζονταν ἀπὸ τὴν κ. Α. Πετροχειλίου καὶ τοὺς κ. κ. Αἴμ. Τσοῦφαλικ, Ο. Ὀντρουσεκ, Μ. Κάλα, Ι. Ἰωάννου καὶ τὶς δίδες Μ. Ἰωάννου καὶ Ν. Κανέλλη. Στὴν ἐξερεύνηση πήραν μέρος ἡ κ. Α. Πετροχειλίου καὶ οἱ κ. κ. Αἴμ. Τσοῦφαλικ, Ο. Ὀντρουσεκ, Μ. Κάλα καὶ Ι. Ἰωάννου.

Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῇ πὼς τὸ χωριὸ Καστριὰ στερεῖται γιανοῦ. Ὁ δρ. Αἴμ. Τσοῦφαλικ, διέθεσε ὅλες τὶς ὥρες τῆς ἀνάπαυσής του γιὰ τὴν ἐπίσκεψη ἀσθενῶν τοῦ χωριοῦ, προσφέροντάς τους παράλληλα καὶ τὰ σχετικά φάρμακα πού εἶχε μαζί του.

Οἱ ὑδρογεωσπηλαιολογικὲς ἔρευνες στὶς Καταβόθρες Τριπόλεως, Πελοποννήσου, πού εἶχαν προγραμματισθῆ δὲν πραγματοποιηθήκαν γιὰτὶ ὁ χρόνος πού εἶχε προβλεφθῆ γιὰ τὶς προηγουμένους ἔρευνες καὶ μελέτες ἦταν ἀνεπαρκῆς καὶ ἀναγκαστικὰ διατέθηκε γι' αὐτές.

Ὅπως ὅμως τονίσαν οἱ συναδέλφοι Τσέχοι, οἱ ἔρευνες καὶ μελέτες, πού πραγματοποιηθήκαν σὲ τόσο λίγῳ χρονικῷ διάστημα ἦταν μὲν πολλές, ἀλλὰ ἀποτελέσαν μόνον τὴν ἀρχὴ ἐκτεταμένης μελέτης τῶν παραπάνω περιοχῶν, πού πρέπει νὰ συνεχισθῆ, γιὰ νὰ φέρῃ ὀλοκληρωμένα ἀποτελέσματα. Θὰ θεωρηθοῦν εὐτυχεῖς, εἶπαν, ἂν τοὺς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νὰ λάβουν μέρος στὴν συνέχιση αὐτῶν τῶν ἐξερευνήσεων καὶ μελετῶν.

Τὰ πορίσματα τῶν ἐξερευνήσεων καὶ μελετῶν, πού θὰ σταλοῦν ἐν καιρῷ ἀπὸ τοὺς μελετητῆς στὴν ΕΣΣΕ θὰ ἀποτελέσουν αὐτοτελῆ ἔντυπη ἔκδοσή μὲ τὸν τίτλον «Ἑλληνοτσεχοσλοβακικὴ Συνεργασία Ἐπιστημονικοῦ Σπηλαιολογικοῦ Περιεχομένου».

Στὶς 3 Ἰουλίου οἱ σπηλαιολόγοι ἐπέστρεψαν στὴν Ἀθήνα. Στὶς 4 Ἰουλίου τὸ μεσημέρι ἔγινε δεξίωση στὴν Τσεχοσλοβακικὴ Πρεσβεία πρὸς τιμὴν τῶν Τσέχων ἐπιστημόνων, τοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΣΣΕ καὶ πολλῶν προσωπικοτήτων.

Τὸ βράδυ τῆς ἰδίας μέρας τὸ Συμβούλιον τῆς ΕΣΣΕ δεξιώθηκε τοὺς συναδέλφους Τσεχοσλοβάκους, τὰ μέλη τῶν ἀποστολῶν καὶ τοὺς φίλους τῆς στο Ρεῦφ— γκάρντεν τοῦ ξενοδοχείου Κίγκς Πάλας.

Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ἡ πρόεδρος τῆς ΕΣΣΕ κ. Α. Πετροχειλίου περιέγραψε μὲ λίγα λόγια τὰ ἀποτελέσματα τῆς Ἑλληνοτσεχοσλοβακικῆς συνεργασίας, εὐχαρίστησε τοὺς ξένους συναδέλφους καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν καὶ εὐχὴν, τόσο τὴν δική της, ὅσο καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΣΣΕ νὰ ἐπαναληφθῆ αὐτὴ ἡ συνεργασία σύντομα μὲ μεγαλύτερον χρονικῷ διάστημα, γιὰ νὰ ὀλοκληρωθῆ ἡ προσπάθεια, πού ἄρχισε μὲ τόσο καλοὺς αἰώνους.

Μὲ συγκινητικὰ λόγια ἀπήντησε ὁ δρ. Αἴμ. Τσοῦφαλικ, πού ἐξέφρασε τὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὴν χαρὰ του καὶ τῶν συμπατριωτῶν του, πού εἶχαν τὴν τύχην νὰ γνωρίσουν τὴν πατρίδα μας καὶ τοὺς φιλόξενους κατοίκους της, πράγμα πού ἦταν ἀπὸ χρόνια τ' ὄνειρό τους. Θὰ θεωρηθοῦν ἀκόμη εὐτυχεῖς, εἶπα, ἂν τοὺς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία— πού τὸ ἐλπίζουν— νὰ ξαναρθοῦν γιὰ ἐκτεταμένην σὲνεργασία καὶ πάλι στὴν Ἑλλάδα.

Οἱ δύο ἐπόμενες μέρες διατεθήκαν γιὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἀξιοθεάτων τῆς Ἀθήνας καὶ στὶς 7 Ἰουλίου οἱ φίλοι μας Τσέχοι ἀνεχώρησαν γιὰ τὴν πατρίδα τους ἐνθουσιασμένοι γιὰ ὅτι εἶδαν, πολὺ ὅμως λυπημένοι πού φεύγαν.

R É S U M É

La rencontre Hellenotchecoslovaque (13 Juin — 7 Juillet)

Compte-rendu de la rencontre Hellenotchecoslovaque Speleologique Scientifique. Y ont pris part les speleoloques Tchecoslovaques Emile Cufalik, Otto Androuchek, Stanislav Vodinski et Miroslav Kala et Grecs: Mme Anna Petrochilos, Louis Gheromitsos, C. Verdenisiano, G. Barnias, Mlle N. Kaneli, J. Ioannou etc. Pendant la rencontre ont été visitées, 1) La grotte «Alepotrypa» en Maïne avec étude des conditions d'habitation de la grotte pendant le paleolithique récent et le neolithique. 2) La grotte-fleuve souterrain «Glyphada» où cinq nouvelles salles ont été découvertes et prospectées. On a constaté l'existence d'autres salles en amont du fleuve souterrain, mais des moyens spéciaux sont requis pour leur prospection dans l'avenir. 3) Gouffre «Aghia Eleousa» en Cephallonie à descente verticale de 5 m. avec un tirant d'eau de 4 m. au fond. Ce gouffre étant d'une profondeur de 60 m. à peu près avant les tremblements de terre de Cephallonie s'est approfondi à la suite de secousses sismiques. 4) Grotte Fytini en Cephallonie où a été découverte la première peinture rupestre en Grèce, représentant un animal à trois pieds ressemblant à un giraffe. Le premier datage tentatif lui attribue un âge de 25.000. Les autres trouvailles comprenaient des os de cervus elaphus, des coquillages et des ustensils en pierre. 5) La grotte des lacs près de Kalavrita (Peloponnèse). Cette grotte d'une longueur de 2.000m., à lacs ascendants a été cartographiée et étudiée en combinaison avec les sources proches de l'Aroanios.